

RIIGIKOGU

7. istungjärk. **Protokoll nr. 141 (11).**

1922. a.

Sisu: 1. Päewakorra kinnitamine. — 2. Tempelmaksu muutmise seadus — redaktsioon. Wastu wõetud. — 3. Deklaratsioon alalise rahvuswahelise kohtu põhimääruse kinnitamise seaduse juurde jurisdiktsiooni sunduslikuks tunnustamise kohta — redaktsioon. Wastu wõetud. — 4. Kolmanda rahvuswahelise töökonwerentsi poolt Genfis wastuwõetud konventsioonide eelnõude kinnitamise seadus — redaktsioon. Wastu wõetud. — 5. Oppursöduritele maksuta õpiabinõude muretsemise seadus — redaktsioon. Wastu wõetud. — 6. Riigikohtu liikme walimine. — 7. Riigi kontrollnõukogu liikme walimine. — 8. Maaseaduse laiendamise seadus Narooa-taguste ja Petserimaa maa-alade peale — III lugemisel. Wastu wõetud. — 9. Normiwilja waheraha tarwitamise seadus — III lugemisel. Wastu wõetud. — 10. Ajutise riigikontrolli seaduse täendamise seadus — III lugemisel. Wastu wõetud. — 11. Kontrollnõukogu liigete ja nende asetäitjate palgaseadus — III lugemisel. Wastu wõetud. — 12. Pärandusmaksu muudatuste seadus — III lugemisel. Wastu wõetud. — 13. Sõjawäeosade ja asutuste alla wõetud ruumide üüriseadus — II lugemisel. Wastu wõetud. — 14. Riigi 1922 a. kulude lisaelarwe nr. 1 — II lugemisel. Wastu wõetud. — 15. Järgmise koosoleku määramine.

Riigikogu koosolek 29. juunil 1922. a. k. 7.15 m. õhtul Toompea lossi Walges saalis.

Kokku on tulnud 72 Riigikogu liiget.

Koosolekut juhatab abiesimees **K. Wirma** ja wahepeal abiesimees **A. Kerem**.

Sekretääri kohal sekretäär **A. Tupits**.

Walitsuse lauas: wälisminister **A. Piip**.

Koosolek algab kell 7.15 min.

1. Päewakorra kinnitamine. Juhataja **K. Wirma**: Awan Riigikogu koosoleku. Päewakorra kohta sõna ei soowita, siis loen, et päewakord on wastu wõetud niisugusena, nagu ta wälja jagatud.

Riigikogu läheb esimese päewakorra-punkti juurde.

2. Tempelmaksu muutmise seadus — redaktsioon. Redaktsiooni komisjoni aruandja **K. Ast** (loeb): Redaktsiooni komisjon paneb ette kinnitada „Tempelmaksu muutmise seaduse“ teksti järgmiste redaktsiooniliste parandustega:

1) Nimetada seadus nii, nagu nimetab seda käesolew ettepanek.

Juhataja **K. Wirma**: (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on see ettepanek wastu wõetud.

Aruandja **K. Ast** (loeb): Parandus 2: § 1 rida 3: sellega astub, p. o. selle seadusega astub.

Juhataja **K. Wirma**: (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on see parandus wastu wõetud.

Aruandja **K. Ast** (loeb): Parandus 3: § 1 märkus rida 1: niisama, p. o. kui ka.

Juhataja **K. Wirma**: (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on see parandus wastu wõetud. Sõna on aruandjal.

Aruandja **K. Ast** (loeb): Parandus 4: § 4 rida 1: kui palgamäär, p. o. kui kogu palk.

Juhataja **K. Wirma**: (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on see parandus wastu wõetud.

Aruandja **K. Ast** (loeb): Parandus 5: redigeerida § 5 järgmiselt: „Liikumata waranduste üüri- ja rendilepingute kui ka nende pikenduste pealt wõetakse tempelmaksu järgmiselt:

kui aastane üür wõi rent on:

5000 kuni	20.000 mk.	$\frac{4}{10}\%$
20.001 „	40.000 „	$\frac{6}{10}\%$
40.001 „	80.000 „	$\frac{8}{10}\%$
80.001 „	160.000 „	$\frac{12}{10}\%$
160.001 „	240.000 „	$\frac{16}{10}\%$
üle 240.000		2%

Märkus. Need maksumäärad on makswad ka nende rendi- ja üürilepingute osade kohta, mille tempelmaksu tasumise tähtaeg pärast käesolewa seaduse jõusseastumist kätte jõuab, kuigi leping ise wana seaduse makswuse ajal oli tehtud.“

Wanas redaktsioonis on silmanähtawalt ekslikult öeldud: üle 5000 kuni

20.000 mk. nii ja nii palju, üle 20.000 kunni 40.000 nii ja nii palju jne. Kuna aga mõte on kahtlemata see, et 5000 algades kunni 20.000 võetakse nii ja nii palju, ja kui öeldakse üle 20.000, siis tähendab see, et 20.001 margast alates.

Juhataja K. Wirma: (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on see parandus vastu võetud.

Riigikogu läheb järgmise päewakorrapunkti juurde.

3. Deklaratsioon alalise rahwuwahelise kohtu põhimääruse kinnitamise seaduse juurde jurisdiktsiooni sunduslikuks tunnustamise kohta — redaktsioon.

Redaktsiooni komisjoni aruandja K. Ast (loeb): Redaktsiooni komisjon paneb ette kinnitada „Deklaratsiooni alalise rahwuwahelise kohtu põhimääruse kinnitamise seaduse juurde jurisdiktsiooni sunduslikuks tunnustamise kohta“ teksti järgmise redaktsioonilise parandusega:

Eestikeelne tekst, rida 6 ja 7: „mille lahendamiseks osalised teiste rahulikkude korralduse teede kohta kokku pole leppinud“, p. o. mille lahendamiseks osalised mõne teise rahuliku korraldustee kohta kokku pole leppinud.

Selle paranduse on härra välisminister läbi waadanud ja aktsepteerinud.

Juhataja K. Wirma: (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on see parandus vastu võetud.

Riigikogu läheb järgmise päewakorrapunkti juurde.

4. Kolmanda rahwuwahelise töökonwerentsi poolt Genfis wastuwõetud konwentsioonide eelnõude kinnitamise seadus — redaktsioon.

Redaktsiooni komisjoni aruandja K. Ast (loeb): Redaktsiooni komisjon paneb ette kinnitada „Kolmanda rahwuwahelise töökonwerentsi poolt Genfis wastuwõetud konwentsioonide eelnõude kinnitamise seaduse“ teksti ilma mingisuguste redaktsiooniliste parandusteta, kuid võttes seaduse nimetuseks: „Kolmanda rahwuwahelise töökonwerentsi poolt Genfis wastuwõetud konwentsioonide eelnõude kinnitamise seadus“.

Juhataja K. Wirma: (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on ettepanek vastu võetud.

Riigikogu läheb järgmise päewakorrapunkti juurde.

5. Öppursõduritele maksuta õpiabinõude muretsemise seadus — redaktsioon.

Aruandja K. Ast (loeb): Redaktsiooni komisjon paneb ette kinnitada „Öppursõduritele maksuta õpiabinõude muretsemise seaduse“ teksti järgmise redaktsioonilise parandusega: redigeerida seadus teisest lõikest alates järgmiselt: „§ 1-es tähendatud õpilased saavad sunduslikult nõutawad õpiraamatud, maa-kaartid ja joonistamisabinõud maksuta tarwitada õpiabinõude kogudest, mis seks otstarbeks riigi kulul õpiasutuste juurde asutatakse.

Õpiabinõude kogud jääwad wastawa kooli omanduseks.

Märkus. Lähemad määrused õpiabinõude muretsemise ja selleks määratawate summade kohta annab haridusministerium.“

Endine tekst läheb sõnastamise järjekorra poolt lahku. Parandused on läbi waadatud ja wastawa komisjoni aruandja poolt aktsepteeritud, ja ma usun, et Riigikogu võib uuesti ettepannud redaktsiooni vastu võtta.

Juhataja K. Wirma: (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on see parandus vastu võetud.

Riigikogu läheb järgmise päewakorrapunkti juurde.

6. Riigikohtu liikme walimine. Wanematekogu otsuse põhjal teeb Riigikogu juhatus Riigikogule ettepaneku vastu võtta järgmine otsus: „Walida Riigikohtu liikmeks õigusteaduse kandidaat Tõnis Jüri p. Wares Riigikohtu seaduse § 2 II lõike alusel.“

Selle ettepaneku kohta sõna ei soowita. Asun hääletamisele. (Hääletatakse.) Tõnis Wares on nähtawa enamusega Riigikohtu liikmeks walitud.

Riigikogu läheb järgmise päewakorrapunkti juurde.

7. Riigi kontroll-nõukogu liikme walimine. (Juhatama hakkab abiesimees **A. Kerem**.)

Juhataja **A. Kerem**: Wanematekogu otsuse põhjal teeb Riigikogu juhatus Riigikogule ettepaneku: „Walida riigikontrollööri ettepanekul kontrollnõukogu liikmeks Hendrik Küle“.

Selle ettepaneku kohta sõna ei soowita. Asun hääletamisele. (Hääletatakse.) Wastu on vähemus. Sellega on Hendrik Küle riigikontrollnõukogu liikmeks walitud.

(Juhatama hakkab abiesimees **K. Wirma**.)

Juhataja **K. Wirma**: Riigikogu läheb järgmise päewakorra-punkti juurde.

8. Maaseaduse laiendamise seadus Naroo-wa-taguste ja Petserimaa maa-alade peale — III lugemisel. Maaseaduse komisjoni aruandja **J. Wain** (loeb): Maaseaduse laiendamise seadus Naroo-wa-taguste ja Petserimaa maa-alade peale.

Juhataja **K. Wirma**: (Hääletatakse.) Wähemus on vastu. Sellega on pealkiri vastu wõetud.

Aruandja **J. Wain** (loeb): § 1. Asutawa Kogu poolt 10. oktoobril 1919 a. wastuwõetud maaseadus laiendatakse Eesti-Wene rahulepingu põhjal Eesti wabariigi külge liidetud endiste Peeterburi ja Pihkwa kubermangu maa-alade peale järgmistes paragrahwides tähendatud muudatuste ja täiendustega.

Juhataja **K. Wirma**: (Hääletatakse.) Wähemus on vastu. Sellega on § 1 vastu wõetud.

Aruandja **J. Wain** (loeb): § 2. Wõõrandamise alla kuuluvad § 1 tähendatud maakondades mõisad ja maad, mida kogusuuruses ühe omaniku pärast üle 75 tiinu ühes kõigi päraltolemistega.

J. Piiskar (is.): Ma kordan oma teisel lugemisel tehtud ettepanekut ja nimelt: Wõtta § 2-es „üle 75 tiinu“ asemel „üle 50 tiinu“.

Juhataja **K. Wirma**: Kõige pealt tuleb hääletamisele rkl. Piiskari ettepanek: Wõtta § 2 „üle 75 tiinu“ asemel „üle 50 tiinu“. (Hääletatakse.) Enamus on vastu. Sellega on rkl. Piiskari

ettepanek tagasi lükatud. Pannen § 2 aruandja poolt ette pandud kujul hääletamisele. (Hääletatakse.) Wähemus on vastu. Sellega on § 2 nähtawa enamusega vastu wõetud.

Aruandja **J. Wain** (loeb): § 3. Wõõrandamise alla ei kuulu peale maaseaduse § 1 märkus 1 tähendatud asutuste maad ka külakogukondade ja ühisuste (Селенные и сельския общества и земельныя товарищества Х т. 3 ч. св. зак. ст. 2) päralt olewad maad, samuti jääb wõõrandamata igast wõõrandatawast maaüksusest 50 tiinu kõlbulikku maad ühes tarwiliste majapidamise hoonetega. Oli ühe maakoha peal 1. maiks 1921 a. iseseiswama majapidamisega kaasomanikka, siis jäetakse igäuhele alles kunni 50 tiinu kõlbulikku maad.

J. Piiskar (is.): Kordan oma teisel lugemisel tehtud ettepanekut: Wõtta § 3-das „50 tiinu“ asemel „25 tiinu“.

Juhataja **K. Wirma**: Kõige pealt panen hääletamisele rkl. Piiskari ettepaneku. (Hääletatakse.) Enamus on vastu. Sellega on rkl. Piiskari ettepanek tagasi lükatud. Pannen § 3-da aruandja poolt ettekantud kujul hääletamisele. (Hääletatakse.) Wähemus on vastu. Sellega on § 3 vastu wõetud.

Aruandja **J. Wain** (loeb): § 4. Wõõrandatawate maaosade kohta tehtud kreposteerimata müügilepingud tunnistatakse makswusetaks, kui nad on tehtud peale 2. weebruari 1920 a.

Märkus 1. Wõõrandatawate maa-alade kohta peale 2. weebruari 1920 a. tehtud notariaalsed müügilepingud tunnistatakse makswaks, kui ostetud maa kogusuurus ei ulata üle 25 tiinu ja kui ostja kätte ühes tema endise maaomandusega ei koondu üle 25 tiinu maad.

Märkus 2. Märkus 1-ses tähendatud ostu-müügi lepingud tunnistatakse makswusetaks maatükkide kohta, mis wäikemaapidajate rendilepingute pikendamise seaduse („Riigi Teataja nr. 44 — 1922 a., seadus nr. 18) põhjal rendil on, ja maatükkide kohta, mille rendilepingud olid jõus peale 1. maid 1922 a. poolte wastastikusel kokkuleppel.

A. Kerem (rhw.): Pean ütlema, et kui seda paragrahwi lugeda, ning selle lä-

biwiimist tegelikus elus ette kujutada, siis pean ütleva otsekohe, et sarnast maadepidamist ning maadewõrandamist mujal küll ette ei tule. Kui näituseks on kellegil 25 tiinu maad, siis loetakse ostuleping tema kohta makswaks. On tal aga üle 25 tiinu, näituseks 25½ tiinu, siis ostulepingut makswaks ei tunnistata. Tähendab, et käesolewa seaduse järele ei tule wõrandamisele mitte üksi need kohad, kus 75 tiinu ja enam maad on, waid ka teatawatel juhtumistel 25-tiinulised kohad. Peale selle on huwitaw seda juhist waadata, kui alla 25 tiinu ostukoha piirides mõni wäikerentnik asub. Ostuleping jääb makswaks käesolewa paragrahwi alusel, wälja arwatud üksikud maatükid, mis wäikerentnikkude käes on. Maade kaart, mis sarnase wõrandamise tagajärjel wälja kujuneb, pole küll enam kellegi majapidamise kaart, waid midagi muud, minu härrad!

W. Grigorjew (töer.): Повторяю свое предложение, которое я при втором чтении внес к этому параграфу: „Все сделки специально на лесные участки, совершенные после 2 февраля 1920 года, считать недействительными.“

Мотивы те же, как и при втором чтении.

A. Jürman (põl.): Kui meie wõrdleme neid kahte wiimast paragrahwi, mis ette kanti, see on § 3 ja 4, siis näeme seal täielikku üksisele wasturääkimist. Nimelt kui loeme § 3-da lõppu: oli ühe maa-koha peal 1. maiks 1921 a. mitu iseseiswa majapidamisega kaasomanikku, siis jäetakse igaihele alles kunni 50 tiinu kõlblikku maad. Läheme aga § 4-da juurde, siis näeme, et wõrandatawate maaosade kohta tehtud kreposteerimata müügilepingud tunnistatakse makswusetaks, kui nad on tehtud peale 2. weebruari 1920 a. ja edasi märkuses öeldakse, et wõrandatawate maa-alade kohta peale 2. weebruari 1920 a. tehtud notariaalsed ostu-müügi lepingud tunnistatakse makswaks, kui ostetud maa kogusuurus ei ulata üle 25 tiinu ja kui ostja kätte ühes tema endise maaomandusega ei koondu üle 25 tiinu maad. Tähendab, see wiimane paragrahw lubab jätta ainult 25 tiinu, § 3. lubab aga jätta igaihele 50 tiinu. Nii on siin täeline wasturääkimine. (P a h e m a l t p o o l t: H i r m u l o n s u u r e d s i l m a d !) Kui nüüd seadus nõnda wastu wõtta, siis wõib § 3. järele iga iseseiswa majapidamisega kaasomanik nõuda 50 tiinu maad. (W a h e l h ü ü d e d.) See ei puutu asjasse, siin on

öeldud, et kui on iseseisew majapidamine, kas ta on ostetud, sellest siin sõna ei räägita, kui ta aga iseseisew majapidamine on. Nüüd wõetakse aga § 4 märkus wastu, kus just sellele risti wastand mõte sees on, kus wõrandamata jääwad ainult 25 tiinu suurused majapidamised, mitte aga 50 tiinu suurused. Need, kes § 4 sellel kujul ette panid, tõendasid, et nad tahtsid niiviisi wahepeal ettetulnud maaga hangeldamisele lõppu teha. Tõepoolest ei wõi juttugi olla maaga hangeldamisest, kuna maa wiimasel ajal kasutoow ei olnud. Üldse § 4 põhjal meie tahame ka nendelt maa ära wõrandada, kellel on rohkem, kui 25 tiinu maad, see tähendab juba popsihoitade wõrandamist. Alamtalt 25 tiinu ei wõiks normaal talu mitte olla. Kui meie normaal talusid hakkame wõrandama, kellel siis weel jääb tahtmist ja wõimalust põllumees olla. Kas meie talame siis Petserimaal ainult niisugused majapidamised jätta, kes ainult sibulaid kaswatada wõiwad? Kui põllumees tahab karja pidada, siis peaks tal vähemalt 25 tiinu maad olema. Ma panen ette, et § 4., mis § 3. mõtteliselt wastu käib, täiesti wälja jätta.

K. Koemets (töer.): Härra Jürman ei ole seda tähele pannud, et seal on öeldud, et need lepingud tunnistatakse makswusetaks, mis peale 1. maid 1921 a. on tehtud. (A. Jürman (põl.): Kus Teie kõike teate, mis on sündinud?) Põllutööministeeriumis on need andmed olemas, mis ka „Riigi Teatajas“ on wälja kuulutatud. Need andmed on elanikkudelt saadud, kes olid kohustatud neid andmeid andma.

Juhataja K. Wirma: Lõpusõna on aruandjal.

Aruandja J. Wain: Kui 25 tiinust jutt on, siis wõib küsida, kuiwõrd seadus juriidilise konstruktsiooni poolest sile ja ilus on; tegelikus elus ei too tema mingisuguseid sarnaseid hirmsaid tagajärgi, nagu seda mõnelt poolt katsutakse ette maalida. Petseri maakonnanõukogu on 25 tiinu kohta soowiawalduse ühelhäälel wastu wõtnud. Kui 25 tiinu ostulepingute kreposteerimiseks wõimalus puudus, siis puudub suuremate maatükkide kreposteerimiseks ka maakonnanõukogu soowiawaldus. Sellepärast on suuremaid maatükka, kui 25 tiinu, ainult mõni üksik ostetud. Nendegi ostjad andnud mõista, et nad raha kaalu peale ei ole pannud, waid lepingu igaks juhtumiseks sidunud. (A.

Jürman (põl.): Need andmed on wananenud.) Jah, waadake, niikaua kui see seadus „Riigi Teatajas“ ilmub, wõidakse weel osta ja müüa. Meie ei ole enesele aga ülesandeks teinud, ära oodata, kunni kõik maa müüdüd saab ja sellekohane arwustiku materjal siis läbi töötatud, et siis seadust tagant järele anda. Jääwad rentnikud nende käes olewa maa peale, jääwad hulgad, kes mitte teiste jalge alt maad ei ostnud ja mitte üle 25 tiinu, oma maa peale, siis kindlustame status quo. Meil ei tarwitse rehkendada fiktiiv lepingute tegijatega, keda pealegi mõni üksik. (W. Linnamägi (kristl.): Kust Teie seda nii kindlasti teate?) Küsige Petserimaa inimeste käest.

Juhataja K. Wirma: Esimesena tuleb hääletamisele rkl. Grigorjew'i täendus § 4 juurde. (Hääletatakse.) Ettepanek on 30 häälega 24 wastu tagasi lükatud. Panen hääletamisele § 4. (Hääletatakse.) § 4 on 34 häälega 24 wastu wastu wõetud.

Aruandja J. Wain (loeb): § 5. Wäikemaapidajatel, kelle rendilepingud 22. märtsi 1922 („Riigi Teataja“ nr. 44 — 1922 a. seadus nr. 18) seadusega pikendati, wõi kelle rendilepingud peale 1. maid 1922 a. mitte suurema, kui 22. märtsi 1922 a. seaduses näidatud, maatüki kohta jõus olid, on 10. okt. 1919 a. wastuwõetud maaseaduse § 22 ettenähtud rendilolewate wäiketetalude widadajate õigused.

Juhataja K. Wirma: (Hääletatakse.) Wähemus on wastu. § 5 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja J. Wain (loeb): § 6. Maade eest, mida selle seaduse põhjal riigile wõõrandatakse, makstakse tasu. Tasu suurus ja tasumise kord määratakse selkohase eriseadusega.

Juhataja K. Wirma: (Hääletatakse.) § 6 on 34 häälega 23 wastu wastu wõetud. Sellega on käesolew seadus paragrahwide wiisi läbi hääletatud ja tuleb lõpuhääletamisele. Sõna hääletamise motiivide kohta on rkl. Kerem'il.

A. Kerem (rhw.): Käesolew seadus on Riigikogu eluajal wist esimene, mille wastuwõtmise juures juriidilisi nõudmisi väga wähe tähele on pandud. Mina ei saa juriidilisi küsimusi siin arutada, selleks on teised enam kompetentsemad isikud, kuid

ka minule, kui wõhikule, torkab silma terve segaduste ja arusaamatuste kogu, mis enesesse käesolew seadus, oma lühikese sisu peale waatamata, mahutada on suutnud. Riigikogul on siamaani, minu arusaamise järele, soow olnud, et meil rohkem wäikekohti asutatakse, kuid käesolewa seadusega on Riigikogu enamus teisele arwamisele tulnud. Kui keegi Petserimaal on julenud omale omandada 26 tiinu maad, mida kuidagi suurokohaks Eestis nimetada ei saa, siis ütleb Riigikogu, sina oled halwasti teinud ja sinu leping on tühjaks tunnistatud. Et käesolew seadus lepingud ka wäiketetalude kohta tühistab, siis hääletab meie rühm kindlasti selle seaduse wastu.

Juhataja K. Wirma: Sõna hääletamise motiivide kohta on rkl. Bock'il.

M. Bock (saks.): Wir haben eben erlebt, wie dieses Gesetz in zwei Sitzungen innerhalb weniger Stunden zusammengestellt worden ist und dabei eine Form angenommen hat, die ein Unglück für das ganze Gebiet, in dem es gelten soll, bedeuten wird. Ein Absurdum, ein juristischer Nonsense ist dabei herausgekommen! Ich warne Sie vor dessen voreiliger Annahme, nicht im Namen einer Partei, sondern um der Sache wegen, im Namen der Interessen des ganzen Gebiets. Ich beantrage, damit alle Abgeordneten ihrer innersten Überzeugung nach zu diesem Gesetz Stellung nehmen können, geheime Abstimmung über dasselbe.

Juhataja K. Wirma: Sõna on hääletamise motiivide kohta rkl. Piiskar'il.

J. Piiskar (is.): Kuigi see seadus wastuwõetud kujul meid ei rahulda ja meie oleksime tahtnud näha teda hoopis teisel kujul, aga silmas pidades, et paremalt poolt tema wastu ägedaid sõjakäike on tehtud, hääletame meie, nagu ma juba ütlesin, selle peale waatamata, et ta meid täiesti ei rahulda, siiski tema poolt.

Juhataja K. Wirma: Rkl. Bock'i poolt on ettepanek tehtud kinniselt hääletada. Kõige pealt tuleb hääletamise kord ära otsustada. Selle ettepaneku kohta sõna ei soowita. Panen ta hääletamisele. (Hääletatakse.) Kaugelt üle 10 liikme on ettepaneku poolt, sellega on otsustatud kinniselt hääletada.

J. Piiskar (is.): Palun sõna hääletamise korra kohta.

Juhataja K. Wirma: Hääletamise kord on otsustatud.

J. Piiskar (is.): Meie nõuame nime- list hääletamist.

Juhataja K. Wirma: Jah, aga Teie ei ole ettepanekut õigel ajal teinud. Ma küsisin, kas keegi ettepaneku kohta sõna soovib, kuid sõna ei soovitud. Palun sedelid wälja jagada. (Paremalt poolt: Kuidas sedelile kirjutada?) Kes seaduse poolt on, kirjutab „poolt“, kes vastu on — „vastu“. (Hääletatakse.) Palun ettepanekut teha häätelugejate kohta. (Hääled: Juhatuses hooliks.) Teisi ettepanekuid ei tehta, loen selle ettepaneku wastuwõetuks. Hääli on ära antud 64. Poolt on 36 häält, vastu 28 häält, — seega on see seadus wastuwõetud.

Aruandja J. Wain: Panen ette seadus ilma redaktsiooni komisjoni andmata vastu wõtta.

Juhataja K. Wirma: Ettepaneku kohta on sõna rkl. Ast'il.

K. Ast (sd.): Ma pean ütlema, et olen wahepeal üksi erawiisil selle seaduse teksti läbi waadanud. Leian, et siin mingisuguseid redaktsioonilisi parandusi teha ei tule, waid ainult ortograafilised parandused. Kuna Riigikogu ortograafiliste paranduste ettekandmist ei nõua, soowitan seda seadust ilma redaktsiooni komisjoni andmata vastu wõtta.

Juhataja K. Wirma: (Hääletatakse.) Wastu on vähemus. Seega on seadus ilma redaktsiooni komisjoni andmata vastu wõetud.

Riigikogu läheb järgmise päewakorrapunkti juurde.

9. Normiwilja wa- heraha tarwitami- se seadus — III lugemisel. Rahaasjanduse komisjoni aruandja **A. Jürman** (loeb): Normiwilja waheraha tarwitamise seadus.

Juhataja K. Wirma: (Hääletatakse.) Sellega on nähtawa enamusega pealkiri wastuwõetud.

Aruandja A. Jürman (loeb): § 1. Wabariigi Walitsusele antakse õigus terawilja wabamüügi ja normiwilja sissenõudmise määruste („Riigi Teataja“ nr. 15 ja 47 — 1921 a.) põhjal sissetulnud ja weel

sissetulew normiwilja waheraha sildade ja teede kordaseadmiseks ära tarwitada, wälja arwatud toitusministeeriumile üleantud summad.

Juhataja K. Wirma: (Hääletatakse.) Sellega on § 1 nähtawa enamusega wastuwõetud.

Aruandja A. Jürman (loeb): § 2. Paragrahw 1. tähendatud summad tulewad maakonnawalitsuste poolt maksta renteisse siseministeeriumi deposiiti sildade ja teede kordaseadmise arwele.

Juhataja K. Wirma: (Hääletatakse.) Sellega on § 2 nähtawa enamusega wastuwõetud.

Aruandja A. Jürman (loeb): § 3. Sellelt arwelt antakse maakonnawalitsusele 2. ja 3. klassi teedel olewate sildade kordaseadmiseks ja teede kapitaal- seks parandamiseks toetusraha siseministri otsuse järele kokkuleppel teedeministriga.

Juhataja K. Wirma: (Hääletatakse.) Sellega on § 3 nähtawa enamusega wastuwõetud.

Aruandja A. Jürman (loeb): § 4. Siseministril on õigus toetusraha wäljaandmise korra ja tarwitamise kohta täiendawaid juhtnõore anda.

A. Palwadre (sd.): Käesolew seadus näeb ette, et sissetulnud ja sissetulew waheraha peab minema teatawaks otsarbeits. Sellega on fikseeritud teatud osa riigi sissetulekutest ja siseministril on õigus ainult wälja anda wastawaid korraldawaid määrusi summade jaotamise kohta. I lugemisel toonitasid härrad Jürman ja Kerem, et põllumeestele tuleks teatud amnestia anda ja normiwilja waheraha sissenõudmine üldse seisma panna. Mulle näib, et sarnane soowiawaldus täiesti selle seaduse mõttele vastu käib. See oleks riigi sissetulekuallikate wähendamine, mida Wabariigi Walitsus mitte otsustada ei wõi. On aga kuulda, et Wabariigi Walitsus ongi juba asunud nende soowiawalduste teostamisele. Wabariigi Walitsuse koosolekute päewakorras seisab juba wa- heraha sissenõudmise seismapaneku küsimus. Leian, et sarnane teguwõis Wabariigi Walitsuse poolt on täiesti lubamata. Arwan, et Wabariigi Walitsus ja siseministeerium wõib ainult § 4-da järele määrusi wälja anda, selle wa- heraha sissenõudmiseks ja jaotamiseks, kuid mitte selle ärajätmiseks.

Juhataja **K. Wirma**: Lõpusõna on aruandjal.

Aruandja **A. Jürman**: Ma pean härra Palwadre'le vastu waidlema. Komisjonis oli see küsimus arutusel, kuid komisjonis ei wõetud mitte sarnast seisukohta, nagu praegu härra Palwadre ette tõi. (L. Johanson (sd.): Komisjon üldse ei wõtnud seisukohta.) Komisjonis toodi ette, et kas ei tuleks edaspidist waheraha sissenõudmist ära jätta ja et Wabariigi Walitsus peaks seda kaalumise alla wõtma, see oli minu soowiawaldus, mida ka mitmed teised komisjoni liikmed toetasid, ainult härra Johanson rääkis vastu ja ka härra Keerdo rääkis sellele vastu, aga ma wõin konstateerida, et rohkem rääkisid poolt. Komisjon seda eriti hääletamisele ei pannud, aga fakt on see, et rohkem räägiti poolt, räägiti poolt, et normiwlja sissenõudmine tuleb seisma panna. Seega ei ole Wabariigi Walitsusele mitte ära keelatud, nagu rkl. Palwadre tähendas, normiwlja sissenõudmise seismapanemine. Riigikogule esitatud seaduse motiwiides ei ole seda ka sisse wõetud. Edasi on teada, et selle seaduse wastuwõtmise momendil tuleb praegugi weel normiwlja waheraha sisse, mispärast seaduses ka lause, „sissetulewa“ waheraha kohta sees on. Seega ei saa ma mitte ühineda härra Palwadre poolt ettetoodud motiividega, nagu oleks Wabariigi Walitsusele ette kirjutatud, et ta normiwlja sissenõudmist mitte seisma ei wõi panna.

Juhataja **K. Wirma**: (Hääletatakse.) Wähemus on vastu. Sellega on see seaduse eelnõu III lugemisel üksikute paragrahwide wiisi vastu wõetud. Nüüd tuleb seadus lõpuhääletamisele. (Hääletatakse.) Seadus on nähtawa enamusega vastu wõetud.

Aruandja **A. Jürman**: Teen ettepaneku seda seadust ilma redaktsiooni komisjoni andmata vastu wõtta.

Juhataja **K. Wirma**: (Hääletatakse.) See ettepanek on nähtawa enamusega vastu wõetud.

(Juhatama hakkab abiesimees **A. Kerem**.)

Juhataja **A. Kerem**: Riigikogu läheb järgmise päewakorrapunkti juurde.

10. Ajutise riigikontrolli seaduse täiendamise seadus — III lugemisel. Rahaasjanduse komisjoni aruandja **K. Wirma** (loeb): Ajutise riigikontrolli seaduse täiendamise seadus.

Juhataja **A. Kerem**: (Hääletatakse.) Pealkiri on nähtawa enamusega vastu wõetud.

Aruandja **K. Wirma** (loeb): Eesti ajutise maanõukogu (maapäewa) poolt 5. weebruaril 1919 a. wastuwõetud ja „Riigi Teatajas“ nr. 9 — 1919 a. awaldatud Eesti riigikontrolli seaduse § 12 täiendatakse järgmiselt:

Tähendus 3. Kontrollnõukogul on õigus sissenõudmiseks määrata jätta wäikesi juurde- ja tagasimaksusid kunni 1000 margani üksikul juhtumisel, kogusummas ühe isiku kohta kunni 2000 margani aastas.

Juhataja **A. Kerem**: Panen selle seaduse hääletamisele. (Hääletatakse.) Seadus on nähtawa enamusega vastu wõetud. Nüüd panen selle seaduse lõpuhääletamisele. (Hääletatakse.) See seadus on lõpuhääletamisel nähtawa enamusega vastu wõetud.

Aruandja **K. Wirma**: Panen ette seda seadust ilma redaktsiooni komisjoni andmata vastu wõtta.

Juhataja **A. Kerem**: Ettepanek on tehtud seda seadust ilma redaktsiooni komisjoni andmata vastu wõtta. (Hääletatakse.) Seega on ettepanek nähtawa enamusega vastu wõetud.

Riigikogu läheb järgmise päewakorrapunkti juurde.

11. Kontrollnõukogu liigete ja nende asetäitjate palgaseadus — III lugemisel. Rahaasjanduse komisjoni aruandja **K. Wirma** (loeb): Kontrollnõukogu liigete ja nende asetäitjate palgaseadus.

Juhataja **A. Kerem**: (Hääletatakse.) Pealkiri on nähtawa enamusega vastu wõetud.

Aruandja **K. Wirma** (loeb): Kontrollnõukogu liigete (peakontrolööride) põhipalgaks määratakse 8.000 mk., peakontrolööride asetäitjate ja keskraa-

matupidamise osakonna juhataja põhipalgaks 7.000 mk., arwates 1. juulist 1922 a.

Juhataja **A. Kerem**: (Hääletatakse.) Seega on seadus nähtawa enamusega wastu wõetud. Panen selle seaduse lõpuhääletamisele. (Hääletatakse.) Seega on seadus lõpuhääletamisel nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **K. Wirma**: Teen ettepaneku seda seadust ilma redaktsiooni komisjoni andmata wastu wõtta.

Juhataja **A. Kerem**: (Hääletatakse.) Sellega on see ettepanek nähtawa enamusega wastu wõetud.

(Juhatama hakkab abiesimees **K. Wirma**.)

Juhataja **K. Wirma**: Riigikogu läheb järgmise päewakorra-punkti juurde.

12. Pärandusmaksu muudatuste seadus — III lugemisel.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja **A. Kerem** (loeb): Pärandusmaksu muudatuste seadus.

Juhataja **K. Wirma**: (Hääletatakse.) Sellega on pealkiri nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **A. Kerem** (loeb): Pärandusmaksu seadus („Riigi Teataja“ nr. 67/68 — 1920 a. — seadus nr. 198) muudetakse järgmiselt:

I.

§ 30. p. p. 1, 2, 3 ja 4 tähendatud hindamised kinniswarade üleminekul arwatakse Eesti markadeks ümber, arwates ühe weneaegse rubla asemel nelikümmend Eesti marka. See ümberarwamine käib nende hindamiste kohta, mis rublades tehtud enne 1. jaanuari 1918 a. Tiinuhind markades kõrgendakse 10 korda.

Uus maahindade tabel.

Tiinumaa hind markades.

1) Harjumaa	2.400.—
2) Läänemaa:	
I raioon: Hiiumaa ja Wormsi saar, Nuke poolsaar ja Rikholdi wald ühes Odensholmi saarega	1.400.—

II raioon: ülejäanud maakonnaosad 2.000.—

3) Järwamaa 2.800.—

4) Wirumaa:

I raioon: maakonnaosa põhja ja lääne poole järgmist liini: Naroowa-Jõesuu kunni raudteesillani Narwas, sealt raudteed mööda kunni Narwa maantee ülekäiguni Wae küla mõisa juures, edasi teed mööda kunni Winni mõisani, sealt üle Kulina, Roela, Paaswere ja Wenewere kunni Tartu maakonna piirini 2.800.—

II raioon: ülejäanud maakonnaosad lõuna ja ida poole seda liini kunni Naroowa jõeni 1.400.—

III raioon: maakonna külge liidetud osad idapoole Naroowa jõge 1.800.—

5) Tartumaa:

I raioon: maakonnaosa lõuna poole järgmist liini: Emajõgi Restu mõisast kunni Pühajärweni, järwe idapoolne kallas kunni Nuustaku alewini, teed mööda üle Otepää, Neeroti, Tamme, Kaarli, Kriiidneri, Wissi, Mutiku, Prangli jaama, üle Konsu jõe kunni postiteeni; edasi teed mööda kunni Wõru maakonna piirini. Peale selle maakonna lõuna-ida nurk Ahja jõe, Emajõe ja Wõru maakonna piiri wahel 3.000.—

II raioon: ülejäanud maakonnaosad 4.000.—

6) Wõrumaa 3.000.—

7) Petserimaa:

I raioon: maakohad lõuna poole raudteed 4.000.—

II raioon: maakohad põhja poole raudteed 1.800.—

8) Walga maakond 3.000.—

9) Wiljandi maakond 3.800.—

10) Pärnu maakond:

I raioon: Kihno saar ja maakonnaosa põhja-lääne poole Pärnu jõge, wälja arwatud Wändra ja Tori kihelkonnad 2.600.—

II raioon: ülejäänud maakonnaosad 3.200.—

11) Külgeliidetud Wolmari maakonnaosad 4.000.—

12) Saaremaa:

I raioon: Muhu saar ja lõuna-ida poolne maakonnaosa, kunni maanteeni Kuressaarest Muhu saarele 1.800.—

II raioon: ülejäänud maakonnaosad 1.400.—

Juhataja K. Wirma: (Hääletatakse.) Sellega on seaduse I osa nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja A. Kerem (loeb): II osa. § 31 punktides 1, 2, 3, 4 ja 5 tähendatud hindamised, mis on tehtud Wene rublades kunni 24. weebruarini 1918 a. loetakse Eesti markades ja kaswatatakse sajakordseks. Hindamised, mis on tehtud peale 24. weebruari 1918 a. kunni 2. maini 1919 a. Wene rublades, Ida- ehk Saksa markades, loetakse Eesti markades ja kaswatatakse kahekümnewiiekordseks; niisama kahekümnewiiekordseks kaswatatakse ka hindamised, mis on tehtud seltsamal ajajärgul Eesti markades. Hindamised, mis on tehtud Eesti markades peale 2. maid 1919 a. kunni 1. maini 1920 a. kaswatatakse wiiekordseks ja hindamised, mis on tehtud peale 1. maid 1920 a. kunni 15. oktoobrini 1920 a. kaswatatakse kahekordseks.

W. Linnamägi (kristl.): Ma korran oma eelmisel, II lugemisel tehtud ettepanekut selle seaduse II osa kohta. Tähdan siiski, et kui meie tähelepanelikult vaatame, siis leiame, et I ja II osa wahel wäga suur wahe on. Kuid sellejuures peame meie oma klassilised eelarwamised täiesti kõrwale jätma ja asja tema tõsisest seisukohast wõtma. Nende maksumäärade põhjuseks tuuakse ette, et majad olewat spekulatsiooni objektid. Ei wõi ometi ühe asja kohta teha kahte hindamist maksude jaoks. Kui tahetakse

spekulatsiooni tabada, siis ei suudeta seda igatahes teha selle seadusega, waid selleks peab teist teed leidma. Ei ole raske mõista, et meil on suurem hulk majasid otsekohe tööliste käes, kes oma suure kokkuhoidmisega aastate jooksul hiigi ja waewaga kokkukogutud raha eest omale maja on muretsenud, sest niisuguste wäikeste majade hinnad ei olnud enne sõda mitte rohkem, kui 5—6.000 rubla ja sarnaseid majasid on meil terwed alewid täis ehitud. Kui aga nüüd wõtame praeguste hindade järele ja kaswatame selle 100-ja kordseks, siis saame 500—600.000 marka ja kui nüüd niisugune maja pärandatakse, siis peawad pärijad, kui nemad esimeses liinis pärijad — lapsed — on 6% maja wäärtusest ära maksma, see teeb wälja 36.000 marka. Kaugemal suguluse astmes olewad pärijad weel palju suurema protsendi, kuna tegelikult maja wäärtus sugugi nii kõrge ei ole, kui teda selle seaduse järele hinnatakse. Sest kui suur wäärtus wõib olla ühel majal, mis on ainult teataw kogu laudu ja palke, sest sõjaajal ja üüriseaduse mõjul on sarnased majad täiesti ära lagunenud. Nii näeme, et pärija pärides weel kahju wõib saada, kui ta pärandusest 30.000 marka ära peab maksma. Meie ei taba mitte selle seadusega spekulante, waid waeseid lapsi ja leskesid, kes päriwad. Sellepärast toetan ma oma II lugemisel tehtud ettepanekut, et wõtta „100-ja kordseks“ asemel „neljakümnekordseks“ ja „kahekümnewiiekordseks“ asemel „kümnekordseks“.

Juhataja K. Wirma: Lõpusõna on aruandjal. Aruandja sõna ei tarwita. Rkl. Linnamägi, ma palun ettepanek kirjalikult sisse anda. (W. Linnamägi (kristl.): See on seesama ettepanek.) Teie peate kodukorda teadma, ettepanek tuleb iga lugemise ajal kirjalikult sisse anda. (W. Linnamägi (kristl.) annab paranduse kirjalikult ära.)

Rkl. Linnamägi ettepanek on järgmine: „§ 31 p.p. 1, 2, 3, 4 ja 5 tähendatud hindamised, mis on tehtud Wene rublades kunni 24. weebruarini 1918 a. loetakse Eesti markades ja kaswatatakse 40-ne kordseks. Hindamised, mis on tehtud peale 24. weebruari 1918 a. kunni 2. maini 1919 a. Wene rublades, Ida- ehk Saksa markades, loetakse Eesti markades ja kaswatatakse 10 kordseks.“ See on seesama parandus, mis aruandja poolt ette loeti, kuid wahe on ainult selles, et 100-ja kordse asemele on wõetud 40-ne kordselt

ja 25 asemel — 10-ne kordselt. Esimene parandus on kolmandas reas ja teine — teises reas. Lõpuosa sellest paragrahwist on välja jäetud. Asun hääletamisele. (Hääletatakse.) See parandus on saanud poolt 22 häält, vastu 27 häält, sellega tagasi lükatud. Panen seaduse II osa hääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on seaduse II osa vastu wõetud. Panen seaduse peale III lugemist lõpuhääletamisele. (Hääletatakse.) Seadus on lõpuhääletamisel nähtawa enamusega vastu wõetud.

Aruandja A. Kerem: Teen ettepaneku seadust ilma redaktsiooni komisjoni andmata vastu wõtta.

Juhataja K. Wirma: Ettepanek on tehtud seadust ilma redaktsiooni komisjoni andmata vastu wõtta. Panen selle ettepaneku hääletamisele. (Hääletatakse.) Ettepanek on nähtawa enamusega vastu wõetud.

Riigikogu läheb järgmise päewakorrapunkti juurde.

13. Sõjawäeosade ja asutuste alla wõetud ruumide üüri-seadus — II lugemisel. Omawalitsuse komisjoni aruandja **A. Uesson:** Omawalitsuse komisjon on selle seaduse uuesti läbi waadanud ja järgmised parandused teinud (loeb):

1) Omawalitsuse komisjoni ettepanekust (7. VI. 22 a.) välja jätta § 4.

2) Üles wõtta uus § 4.

„§ 4. Käesolewa seaduse juurde lisatud üüritabel nr. 1. on maksew 1. jaanuarist 1922 a. kuni 31. detsembrini 1922 a. ja 1923 a. kohta on maksew käesolewa seaduse juurde lisatud tabel nr. 2.“

3) Wabariigi Walitsuse ettepaneku juures olew üüritabel lugeda — „Tabel nr. 1.“

4) Komisjoni ettepaneku juures olew üüritabel lugeda — „Tabel nr. 2.“

Selle seaduse § 1 on juba waremalt vastu wõetud.

„§ 2. Üürialuse põrandapinna hulka ei käi: trepi- ja eeskojad, samuti eluruumide juurde kuuluvad eraldi seiswad ehitused, nagu: puukuurid, wäljakäigukohad, solgi-kaewud ja prügikastid, ning eluruumide jaoks määratud keldrid ja põõningud.“

Juhataja K. Wirma: (Hääletatakse.) § 2 on nähtawa enamusega vastu wõetud.

Aruandja A. Uesson (loeb): § 3. Kogukonna kohustuste seaduste (§ 574) põhjal elanikkude juurde paigutatud sõjawäelaste ja sõjawäe hobuste eest maksetakse tabelis määratud üüri nende arwu järele, lugedes iga sõjawäelase kohta 5 ruutmeetrit eluruumi põrandapinda ja elaniku talli paigutatud iga hobuse kohta 7,5 ruutmeetrit talli põrandapinda.

Märkus. Terwe toa ehk talli sõjawäe jaoks wõtmise korral maksetakse üüri terwe ruumi põrandapinna järele.

Wabariigi Walitsuse poolt on see paragrahw muudetud ja nimelt 4 ruutsülla asemel on wõetud 5 ruutsülda. Komisjoni poolt on märkus juurde pandud, et talliruumide ja sõjawäe ruumide eest saaks põrandapinna järele makstud.

Juhataja K. Wirma: (Hääletatakse.) § 3 on nähtawa enamusega vastu wõetud.

Aruandja A. Uesson (loeb): § 4. Käesolewa seaduse juurde lisatud üüritabel nr. 1 on maksew 1. jaanuarist 1922 a. kuni 31. detsembrini 1922 a. ja 1923 a. kohta on maksew käesolewa seaduse juurde lisatud tabel nr. 2.

Juhataja K. Wirma: (Hääletatakse.) § 4 on nähtawa enamusega vastu wõetud.

Aruandja A. Uesson (loeb): § 5. Ruumide muretsemine sõjawäeosadele ja asutustele sünnib sõjawäe warustuswalitsuse korraldusel, kelle poole sõjawäeosad ja asutused oma nõudmistega pöörata peawad. Kui sõjawäe warustuswalitsus ise tarwilisi ruume ei leia, siis pöörab ta kogukonna ja eraomanikkude hoonetes ruumide saamiseks wastawa omawalitsuse asutuse poole sellekohase nõudmisega ja wiimane on kohustatud neid nõudeid täitma kogukondliste kohustuste seaduses ettenähtud korras, mille juures wabade ruumide wõtmine sõjawäeosade ja asutuste alla sünnib sunniteel, nagu elanikkude juurde paigutamise.

Üüri raha tasub sõjawäe warustuswalitsus vähemalt iga kolme kuu järele wastawasse omawalitsusse, kui poolte wabel erilepingut ei ole tehtud.

Juhataja K. Wirma: (Hääletatakse.) § 5 on nähtawa enamusega vastu wõetud.

Aruandja **A. Uesson** (loeb): § 6. Riigi, kogukonna ja erahoonetesse paigutatud sõjawäeosad ja asutused saavad kütte ja walgustuse sõjawäe warustuswalitsuse korraldusel ja kulul.

Juhataja **K. Wirma**: (Hääletatakse.) § 6 on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **A. Uesson** (loeb): Tabel nr. 1.

Aasta üür markades põrandapinna ruutmeetri pealt.

	Tallinnas,	Tartus, Narwas, Nõmme alevis ja Pirital.	Kõigis teistes linnades ja alewites.	Kõigis elukohatahes wäljaspool linnade ja alewite piire.
Ruumid.	mk.	mk.	mk.	mk.
I. Kogukonna kasarmud	108	96	84	60
II. Muud eluruumid	198	180	144	96
III. Talliruumid	45	36	30	24
IV. Laduruumid.				
1) Raudtee juures (mitte kaugemal kui 100 meetrit)				
a) kiwist	48	42	36	24
b) puust	36	30	24	18
2) Raudteest eemal:				
a) kiwist	30	24	18	15
b) puust	24	18	15	12
V. Kuurid.				
1) Raudtee juures	18	15	12	9
2) Raudteest eemal	12	9	7	50 p. 6

Juhataja **K. Wirma**: (Hääletatakse.) Tabel nr. 1 on nähtawa enamusega wastu wõetud, seega on terwe see seadus II lugemisel wastu wõetud.

Riigikogu läheb järgmise päewakorrapunkti juurde.

14. Riigi 1922 a. Rahaasjanduse kulude lisaelarwe nr. 1. — komisjoni aruandja **J. Kana** (loeb): Riigi 1922 a. kulude lisaelarwe nr. 1.

Juhataja **K. Wirma**: (Hääletatakse.) Pealkiri on nähtawa enamusega wastu wõetud. Sõna on aruandjal.

Aruandja **J. Kana** (loeb): Korralised kulud.

RAHAMINISTEERIUM.

Peatükk II.

Keskasutus.

§ 4. Kantselei kulud	35.000.—
§ 6. Majanduslised kulud	25.000.—
Kokku peatükk II	60.000.—

Peatükk IV.

Tolli peawalitsus.

B. Tolliametid.

§ 4. Kantselei kulud	735.000.—
Kokku peatükk IV	735.000.—
Kokku rahaministeerium	795.000.—

Juhataja **K. Wirma**: Käesolewa osa kohta sõna ei soowita. (Hääletatakse.) Wähemus on wastu. Rahaministeeriumi lisaelarwe on wastu wõetud.

Aruandja **J. Kana** (loeb):

SISEMINISTEERIUM.

Peatükk VIII.

B. Rekwireerimise ja sõjakahjude hindamise komisjonid.

§ 1. Palgad	224.100.—
§ 2. Päewa ja sõidurahad	18.000.—
§ 4. Kantselei kulud	34.700.—
§ 6. Majanduslised kulud	2.000.—
Kokku peatükk VIII B.	278.800.—
Kokku siseministeerium	278.800.—

Juhataja **K. Wirma**: (Hääletatakse.) Siseministeeriumi lisaelarwe osa on saanud 26 häält poolt ja 17 wastu ja on sellega wastu wõetud.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja **A. Jürman**: Enne lugemisele asumist palun Riigikogu liikmeid paljundatud seaduse kawas järgmised parandused ja täiendused teha (loeb):

Wälisministeeriumi koosseisudes lugeda:

1) 4. leheküljel — Saatkond ja konsulaat Warssawis.

„Sekretäär“ lugeda „Sekretäär (sõjawälane).“

2) 6. leheküljel — Kindral-konsulaat Peeterburis.

„Opteerimise ja ewakueerimise juhataja, ühtlasi juriskonsult“ lugeda „Juriskonsult“.

3) 7. leheküljel — Esitus Ukrainas.

„Opteerimise ja ewakueerimise juhataja, ühtlasi juriskonsult“ lugeda „Juriskonsult“.

4) Juurde lisada:

20. Esitus Kaukaasias.

Konsul 1 Emk. 12.000.—

Sekretäär 1 „ 8.000.—

Teenija 1 „ 4.750.—

Märkus. Peale palga saavad saadikud Helsingis, Riias, Berliinis, Warssawis, Pariisis, Londonis, Moskwas ja konsulid Kownos, Londonis, Stockholmis, Kopenhaagenis, New-Jorgis, Moskwas ja Peeterburis prii korteri kütte ja walgustusega. Ministri korraldusel wõiwad ka teised saatkondade ja konsulaatide ametnikud saada prii korteri saatkondade ja konsulaatide ruumides.

Aruandja **A. Jürman** (loeb):

WÄLISMINISTEERIUM.

Peatükk II.

Keskasutus.

§ 1. Palgad 970.400.—

Kokku peatükk II 970.400.—

Peatükk III.

Wälisesitused.

A. Summad wälisministri käsutada.

§ 33. p. 1 a) Esituseks ja abirahadeks wälissaatkondades 500.000.—

Kokku peatükk III A. 500.000.—

B. Saatkont ja konsulaat Helsingis.

§ 1. Palgad 43.700.—

Kokku B. 43.700.—

C. Saatkont ja konsulaat Riias.

§ 1. Palgad 251.900.—

Kokku C. 251.900.—

F. Charge d'affaires ja konsulaat Berliinis.

§ 1. Palgad 484.800.—

Kokku F. 484.800.—

G. Saatkont Warssawis.

§ 1. Palgad 583.400.—

Kokku G. 583.400.—

H. Saatkont Pariisis ja Roomas.

§ 1. Palgad 1.403.800.—

Kokku H. 1.403.800.—

I. Saatkont ja konsulaat Londonis.

§ 1. Palgad 1.937.600.—

Kokku I. 1.937.600.—

K. Esitus Stockholmis.

§ 1. Palgad 488.000.—

Kokku K. 488.000.—

L. Sekretäär attashee Kopenhaagenis.

§ 1. Palgad 256.500.—

Kokku L. 256.500.—

M. Saatkont ja kindral-konsulaat Moskwas.

§ 1. Palgad 2.458.000.—

§ 4. Kantselei kulud 38.400.—

§ 6. Majanduslised kulud 5.708.700.—

Kokku M. 8.205.100.—

N. Esitus Kaukaasias.

§ 1. Palgad 72.000.—

Kokku N. 72.000.—

O. Konsulaat New-Jorgis.

§ 1. Palgad 2.230.800.—

§ 4. Kantselei kulud 737.500.—

§ 6. Majanduslised kulud 1.475.000.—

Kokku O. 4.443.300.—

P. Esitus Wladiwostokis.

§ 1. Palgad 429.000.—

§ 4. Kantselei kulud 100.000.—

§ 6. Majanduslised kulud 200.000.—

Kokku P. 729.000.—

R. Kindral-konsulaat Peeterburis.

§ 1. Palgad 1.530.000.—

§ 4. Kantselei kulud 82.000.—

§ 6. Majanduslised kulud 5.730.200.—

§ 10. Ettenagemata kulud 20.000.—

Kokku R. 7.362.200.—

S. Konsulaat Jamburis.

§ 1. Palgad 318.000.—

§ 4. Kantselei kulud	18.000.—
§ 6. Majanduslised kulud	60.000.—
Kokku S.	396.000.—

T. Konsulaat Pihkwas.

§ 1. Palgad	102.000.—
§ 4. Kantselei kulud	9.000.—
§ 6. Majanduslised kulud	30.000.—
Kokku T.	141.000.—

U. Konsulaat Omskis.

§ 1. Palgad	714.000.—
§ 4. Kantselei kulud	50.000.—
§ 6. Majanduslised kulud	300.000.—
Kokku U.	1.064.000.—

W. Esitus Ukrainas.

§ 1. Palgad	723.500.—
§ 4. Kantselei kulud	100.000.—
§ 6. Majanduslised kulud	500.000.—
§ 7. Liikuw warandus	270.000.—
§ 10. Ettenägemata kulud	50.000.—
Kokku W.	1.643.500.—

Kokku välisministeerium 30.976.200.—

Märkus: Välisministeeriumi koosseisud awaldatakse lisana.

Lisa riigi 1922 a. kulude lisa-eelarwe nr. 1 juurde.

Wälisministeeriumi koosseisud:

A. Wälisministeerium.

I. Juhatus, kantselei ja arwepidamine.

Ametite nimetused.	Arw.	Põhipalgad.
a) Juhatus:		Emk.
Minister	1	10.000.—
Ministri abi	1	8.000.—
b) Kantselei:		
Kantselei juhataja	1	5.500.—
Kordametnik	1	5.000.—
Sekretäär	1	3.800.—
Passiametnik	1	3.500.—
Tõlk-korrespondent	2	3.500.—
Registraator	2	2.500.—
Laekahoidja ja majawalitseja	1	3.200.—
Wastuwõtja ametnik	1	2.700.—
Wanem kantseleiametnik	3	2.300.—
Masinakirjutaja I järgus	5	2.150.—
Wanem käskjalg	2	1.800.—
Käskjalg	1	1.700.—
Uksehoidja	1	1.800.—

Kojamees	1	1.800.—
Koristaja	1	1.450.—
Jooksupoiss	2	1.100.—

d) Arwepidamine:

Pearaamatupidaja	1	5.500.—
Pearaamatupidaja abi	1	4.200.—
Raamatupidaja	1	3.800.—
Arweametnik	2	2.500.—

2. Lääne poliitiline osakond.

Juhataja	1	7.000.—
Juhataja abi	1	5.500.—
Sekretäär	1	4.200.—

3. Kesk-Euroopa poliitiline osakond.

Juhataja	1	7.000.—
Juhataja abi	1	5.500.—
Sekretäär	1	4.200.—

4. Ida-poliitiline osakond.

Juhataja	1	7.000.—
Juhataja abi	1	5.500.—
Sekretäär	2	4.200.—

5. Informatsiooni osakond ja peaarhiw.

Juhataja ja peaarhiwaar	1	7.000.—
Juhataja abi	1	5.500.—
Sekretäär	1	4.200.—
Arhiwaar	1	3.500.—
Shifri ametnik	1	3.800.—

6. Majandus-juriidiline osakond.

Juhataja	1	7.000.—
Juhataja abi	1	5.500.—

Wabapalgalised.

Juriidiline nõuandja	1	5.500.—
Kuller	4	3.800.—

B. Wälisesitused.

1. Saatkond ja konsulaat Helsingis.

Ametite nimetused.	Arw.	Kogupalk.
Saadik	1	Doll. 200.—
Konsul	1	„ 100.—
I sekretäär (sõjawäelane)	1	„ 100.—
II sekretäär	1	„ 62.—
Wanem ametnik	1	„ 40.—
Ametnik	1	„ 32.—
Korrespondent-tõlk	1	„ 25.—
Käskjalad	„	„ 33.—

2. Saatkond ja konsulaat Riias.

Saadik	1	Doll. 160.—
Konsul	1	„ 80.—

I sekretäär (sõjawäelane)	1	Doll.	80.—
II sekretäär	1	"	60.—
Wanem ametnik	1	"	32.—
Ametnik	1	"	24.—
Korrespondent-tõlk	1	"	16.—
Käskjalad		"	20.—

3. Konsulaat Luke linnas.

Konsul	1	Doll.	28.—
Ametnik	1	"	16.—

4. Konsulaat Kownos.

Konsul	1	Doll.	80.—
Ametnik	1	"	16.—

5. Saatkond ja konsulaat Berliinis.

Saadik	1	Doll.	160.—
Konsul	1	"	80.—
I sekretäär (sõjawäelane)	1	"	80.—
II sekretäär	1	"	60.—
Wanem ametnik	1	"	40.—
Ametnik	1	"	32.—
Masinakirjutaja	1	"	24.—
Registraator-arihiwaar	1	"	24.—
Käskjalad		"	20.—

6. Saatkond ja konsulaat Warssawis.

Saadik	1	Doll.	200.—
Sekretäär (sõjawäelane)	1	"	100.—
Konsul	1	"	80.—
Korrespondent-tõlk	1	"	40.—
Käskjalad		"	16.—

7. Saatkond ja konsulaat Pariisis ja Roomas.

Saadik	1	Doll.	350.—
I sekretäär-konsul	1	"	180.—
Ametnik	1	"	100.—
Sekretäär-konsul Roomas	1	"	160.—
Prantsuse sekretäär	1	"	160.—
Masinakirjutaja	1	"	32.—
Käskjalad		"	48.—

8. Saatkond ja konsulaat Londonis.

Saadik	1	Doll.	450.—
I sekretäär (sõjawäelane)	1	"	225.—
II sekretäär-konsul	1	"	225.—
Attashee	1	"	135.—
Wanem ametnik	1	"	135.—
Ametnik	1	"	110.—
Korrespondent-tõlk	1	"	90.—
Käskjalad		"	75.—

9. Konsulaat Stockholmis.

Konsul-asjaajaja	1	Doll.	240.—
Sekretäär-asekonsul	1	"	150.—
Korrespondent-tõlk	1	"	60.—
Käskjalg	1	"	12.—

10. Sekretariaat Kopenhaagenis.

Sekretäär-asekonsul	1	Doll.	150.—
---------------------	---	-------	-------

11. Konsulaat New-Jorgis.

Konsul	1	Doll.	280.—
Wanem ametnik	1	"	160.—
Masinakirjutaja	1	"	80.—

12. Esitus Wladiwostokis.

Esitaja	1	Doll.	100.—
---------	---	-------	-------

13. Välisministri käsutada.

Attasheed		Doll.	200.—
-----------	--	-------	-------

14. Saatkond ja kindral-konsulaat Moskwas.

		Emk.	
Saadik	1		40.000.—
Nõunik-juriskonsult	1		30.000.—
Attashee sõjawäelane	1		30.000.—
(ilma kõrgema erihariduseta 20.000.—)			
Attashee kaubandusline	1		25.000.—
I sekretäär	1		20.000.—
II sekretäär	1		15.000.—
Majandusjuhataja-raamatupidaja	1		10.000.—
Tõlk-kantseleist	1		10.000.—
Kantseleiametnik	1		10.000.—
Kindralkonsul (saatkonna nõunik)	1		25.000.—
Sekretäär-konsul	1		20.000.—
Noorem kantseleiametnik	1		8.000.—
Telegrafist	1		9.000.—
Masinakirjutaja	3	à	8.000.—
Käskjalad			8.000.—
Autojuht	2	à	6.000.—
Kassa- ja lauhoidja	1		9.000.—
Ametnik	2	à	9.000.—

15. Kindral-konsulaat Peeterburis.

Kindralkonsul	1		25.000.—
Sekretäär-konsul	1		20.000.—
Juriskonsult	1		15.000.—
II sekretäär (kantselei juhataja)	1		12.000.—
Majandusjuhataja-raamatupidaja	1		10.000.—

Kassa- ja laduhoidja	1	9.000.—
Korrespondent	1	9.000.—
Ametnik	1	8.000.—
Masinakirjutaja	1	7.000.—
Autojuht	1	5.000.—
Käskjalg	1	3.500.—

16. Konsulaat Jamburis.

Konsul	1	11.000.—
Sekretäär-asekonsul	1	9.000.—
Ametnik	1	6.500.—

17. Konsulaat Pihkwas.

Konsul	1	11.000.—
Ametnik	1	6.000.—

18. Konsulaat Omskis.

Konsul	1	17.000.—
Sekretäär-asekonsul	1	11.000.—
Raamatupidaja	1	8.000.—
Ametnik-masinakirjutaja	1	7.000.—
Autojuht	1	4.000.—
Käskjalad		9.500.—
Teenija	1	3.000.—

19. Esitus Ukrainas.

Konsul-asjaajaja	1	25.000.—
Sekretäär-asekonsul	1	20.000.—
Juriskonsult	1	15.000.—
II sekretäär-kantselei juhataja	1	12.000.—
Ametnik	1	8.000.—
Ametnik	1	7.000.—
Käskjalg	1	3.500.—

20. Esitus Kaukaasias.

Konsul	1	12.000.—
Sekretäär	1	8.000.—
Teenija	1	4.750.—

Märkus. Peale palga saavad saadikud Helsingis, Riias, Berliinis, Warssawis, Pariisis, Londonis, Moskwas ja konsulid Kownos, Londonis, Stockholmis, Kopenhaagenis, New-Jorgis, Moskwas ja Peeterburis prii korteri kütte ja walgustusega. Ministri korraldusel wõiwad ka teised saatkondade ja konsulaatide ametnikud saada prii korteri saatkondade ja konsulaatide ruumides.

Juhataja **K. Wirma**: (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on wälisministeeriumi eelarweosa wastu wõetud.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja **J. Kana** (loeb):

TÖÖ- JA HOOLEKANDEMINISTEERIUM.

Peatükk III.

Hoolekande osakond.

§ 33. p. 2. Weneagiste pensionäride toetus	20.000.000.—
Kokku peatükk III	20.000.000.—
Kokku töö-hoolekandeministeerium	20.000.000.—
Kokku korralised kulud	52.050.000.—

Juhataja **K. Wirma**: (Hääletatakse.) Töö- ja hoolekandeministeeriumi eelarweosa on nähtawa enamusega wastu wõetud.

Aruandja **J. Kana** (loeb):

Erakorralised kulud.

A. Riigi keskasutuste kulud.

RIIGIKANTSELEI.

Peatükk IV.

Riigi statistika keskbüroo.

§ 2. Rahwalugemise kulud	8.500.000.—
Kokku peatükk IV.	8.500.000.—
Kokku riigikantselei	8.500.000.—

KOHTUMINISTEERIUM.

Peatükk III.

B. Kohtud.

§ 1. Majaostmiseks Walgas	2.500.000.—
Kokku peatükk III	2.500.000.—
Kokku kohtuministeerium	2.500.000.—

TEEDEMINISTEERIUM.

Peatükk I.

Keskasutus.

§ 2. Walga-Koiküla raudteeehitamine	42.106.700.—
Kokku peatükk I	42.106.700.—

Peatükk III.

B. Mereasjanduse peawalitus. Administratiiv osakond.

§ 1. Ehitus ja parandus	12.000.000.—
Kokku peatükk III B.	12.000.000.—
Kokku teedeministeerium	54.106.700.—

TÖÖ-HOOLEKANDEMINISTEERIUM.
Peatükk III.

Hoolekande osakond.

§ 8. Liikumata waranduse ostmine ja majade ehitamine Tallinnas ja Tartus	12.000.000.—
Kokku peatükk III	12.000.000.—
Kokku töö-hoolekandeministeerium	12.000.000.—
Kokku erakorralised kulud	77.106.700.—
Kokku riigi 1922 a. lisakulude eelarwe nr. 1	129.156.700.—

J. Märtson (kristl.): Lugupeetud rahvasaadikud. Ma leian siit lisaelarwest erakorraliste kulude all kohtuministeeriumile majaostmise jaoks 2.500.000 marka. Lubage mulle minu wastulauset weel kord korrata. Praegusel ajal on kohtuasutustel suured ruumid tarvitada, juba Wene ajast saadik, kokku üle kümne aasta ja need ruumid on leitud korralikud ja head olewat ringkonnakohtu ja ka rahukogu poolt. Ruumid on head ja peale selle on nende üür ka väga odaw — 6000 marka kuus. Peale selle on seal olemas tunnistajate toad, adwokaatide toad ja wõlwitud kambrid raudkappidega dokumentide jaoks. Ühesõnaga on kõik need ruumid seaduslike nõudmiste järele leitud olewat ja ükski kohtuasutus ei ole nende ruumide kohta rahulolematust awaldanud. Nüüd praegu kawatsetaw maja on üks eramaja, kus on 4 neljatoalist korterit köögiga. Need tulewad kõik ümber ehitada ja see ümberehitamine läheb igatahes paar miljoni maksma. Siin on aga „Säde“ seltsimaja, kus 72 tuhat aastaiür on, kuna uues majas tuleks 3 kunni 4 sada tuhat üüri maksta. Siin oleks ikka wäikene wahe ja meie ei tarwitseks mitte nii kergelt rahaga ümber käia. Meil on siin mitmed hoolekande alal summade nõudmised tagasi lükatud sel põhjusel, et meil raha ei ole. Siin wõiks nüüd need summad tarwitada hoolekande alal kehvemate kihtide elu lahendamiseks. (Pahemalt poolt: Kelle maja see on, mida osta tahetakse?) Kellegi lätlase Peterson'i maja, kes tahab ära reisida ja sellepärast maja maha müüa.

Sellepärast, et see majaostmine meile mitte kasulik ei ole, waid kahjulik, teeks ma ettepaneku kohtuministeeriumi eelar-

we eraldi hääletada, nimelt § 1 kohtuministeeriumile Walga linnas majaostmiseks 2.500.000 marka krediiti mitte lubada.

A. Kerem (rhw.): Meie rühm saab selle ettepaneku poolt hääletama, põhjustel, mis Riigikogule juba tuttawad wõiksid olla. Sest Riigikogu poolt on soowiawaldus wastu wõetud, et walitsus mitte wanu maju ei ostaks, waid parem juba uusi ehitaks. Siin räägitakse ka majast, kus wäikesed elukorterid sees on, mis-suguseid tahetakse kohturuumideks ümber ehitada. See käib aga Riigikogu poolt wastu wõetud soowiawalduse wastu ja sellepärast ei peaks Riigikogu seda mitte wastu wõtma.

Kohtuministri asetäitja **A. Piip**: Lubage, et ma kõik ändmed selle maja kohta ette toon. Esiteks on kohtuministeeriumi kohtuasutused Walgas „Säde“ majas, kus maksetakse 6000 marka üüri ja kus peale selle weel 2 kohtu-uuriat ja kriminaalpolitsei asub, nii et kokku kohtuministeerium umbes 15 tuhat marka kuus üüri maksab. Selles ostakawatsetud majas on aga all poed, mis kuus 15 tuhat üüri maksaks, nii et kuuline sissetulek oleks 30 tuhat marka kuus. (**M. Martna** (sd.): See maja asub kõrwal-uulitsas.) Ei, ta on just peaulitsal.

Ümber ehitada ei tule seal palju, on waja ainult õhukene sein wahelt ära wõtta, et kohtuistumise saali saada. Muidugi teada seisab küsimus selles, et „Säde“ jääwad teatud ruumid tühjaks, kuid ministeerium arwab, et seal wõiks wahest wõõrastemaja sisse seada. (**W. Linna-mägi** (kristl.): Kuhu need perekonnad sealt ostetawast majast peawad minema?) Seal on ainult 3 perekonda, neljas on peremees.

Kõigi eeltoodud põhjal wõiks Riigikogu lubada, et enne lõpulikku otsustamist walitsus asja weel kord läbi waataks, mida ta nimelt nii kui nii peab tege-ma, sest et „Säde“ poolt on protest walitsusele sisse tulnud.

A. Palwadre (sd.): Mina olen ka Walgast pärit, tunnen neid „Säde“ ruume ja mind paneb inestama, et kohtuministeerium äkitselt aasta keskel tahab omale uusi ruume muretsema hakata. Siin oli ministri abi, kes ise täpipealt ei tea, kui palju „Säde“s praegu kohtuasutusi asub. Parema oleks küll seda krediiti ka mitte tingimisi lubada, waid ta täiesti ära jätta.

M. Martna (sd.): Ma juhin selle asjaolu peale tähelepanu, et „Säde“ seltsimaja sai üleriiklise korjanduse abil üles ehitatud. Nüüd on need ruumid kohtu jaoks sisse seatud ja kui kohtuministrium oma kohtuistumiste jaoks maja ostab, siis kaotab „Säde“ selts sellega oma aastatuuri. Ma arwan, et seda kõike peaks arvesse võtma ja nendele vastu tulema. Kohtuministri asetäitja, kellel nüüd mingit iseäralist huvi ei wõi olla seda maja osta, on lubanud oma ministriumis kõik asjad korda seada. Mina soowiksin, et ta selles teises ministriumis mitte korralagedust ei sünnitaks.

Juhataja **K. Wirma**: Lõpusõna on aruandjal. Aruandja lõpusõna ei tarvita. Rkl. Märtsõni poolt on järgmine ettepanek tehtud: „Lisaeelarwes erakorraliste kulude osas: Kohtuministriumile peatükk III. B. Kohtud. § 1 — majaostmiseks Walgas 2.500.000 mrk. mitte lubada.“ Asun hääletamisele. (Hääletatakse.) Wastu on üks hää. Sellega on see ettepanek vastu wõetud. Panen parandatud lisaeelarweosa hääletamisele. (Hääletatakse.) Wähemus on vastu. See erakorraliselisaeelarwe-

osa on vastu wõetud. Sellega on kariigi 1922 a. kuludelisaeelarwe nr. 1 II lugemisel vastu wõetud. Korra kohta on sõna abiesimehel Kerem'il.

15. Järgmise koosoleku määramine. Abiesimees **A. Kerem**: Juhatause nimel teen ettepaneku järgmine koosolek määrata weerand tunni pärast ja päewakorda wõtta järgmised küsimused:

- 1) Sõjawäeosade ja asutuste alla wõetud ruumide üüriseadus — III lugemisel.
- 2) Riigi 1922 a. kulude lisaeelarwe nr. 1 — III lugemisel.
- 3) Istungjärgu waheaja küsimus.

Kui see ettepanek vastu wõetakse, palun wanematekogu selle 15 minuti jooksul kokku astuda.

Juhataja **K. Wirma**: (Hääletatakse.) Wastu on üks, sellega on ettepanek vastu wõetud.

Lõpetan koosoleku.

Koosolek lõpeb kell 9.20 min.

Algkirjale alla kirjutanud:

Riigikogu abiesimees **K. Wirma**.

Abiesimees **A. Kerem**.

Sekretäär **A. Tupits**.

